

Brukerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 10.04.2021 (Theresa Tveiten)

Dato endret 10.04.2021 (Jan Ove Wedaa)

Brukerveiledning	Må leses og skjema med samtykke og signatur for å ha lest retningslinjene arkiveres hos ILAB og spesifisert tilgang gis.		
Adgangskort og tilgang	ILAB ordner adgang(kort) til brukere som skal ha tilgang.	Brukere har kun tilgang til egne spesifiserte områder via adgangskortet. Det er ikke tillatt å låne bort adgangskort/nøkler til personer som ikke er klarert for adgang, ta kontakt med ILAB om noe er uklart.	
Tilgjengelighet og regler for tilgang	ILABs personell er tilgjengelig i åpningstid fra 08:00 til 14:30, mandag til fredag.	All aktivitet i laboratoriene som innebærer økning av biomasse i fiskekarene eller endringer av vannkvaliteter (inkludert oppstart av nye forsøk) skal være avsluttet innen kl. 14:30. Dette for å ha tid til å stabilisere overvåkningsparameter, og unngå alarmer. Dersom en ser at arbeidet ikke blir ferdig før 14:30 må dette meldes til ILAB.	Vakt tar over driftsansvar etter vanlig arbeidsdag.
Overtid	Om aktivitet i våtlaboratoriene fører til at ILAB personell må stå igjen etter 15:00 for å stabilisere forsøksparameter, vil dette bli fakturert i henhold til overtidssatser. Arbeid i pålagt pause – arbeid som utføres for kunde av ILAB i lunsjtid (kl. 12:00-12:30) blir fakturert 100 % overtid		
Helg/ferierutiner	I helgene og i ferietiden vil fisk bli røktet iht. standardrutine dersom ikke annet er avtalt.		
Opplæring	Om bruker har spørsmål eller ønsker opplæring, kontakt driftsansvarlig for sone eller avdelingsleder.		
Taklys	Fiskene er lysesstyrt og om bruker har tilgang til hallene etter åpningstid må IKKE taklyset slås på, dette vil medføre at fisken blir stresset. Bruk da lommelykt for å orientere deg.		
Låsing av dører	Inngangsdører til akvahaller og sykdomsceller skal alltid være låst, unntak ved inn-/uttransport av utstyr/fisk eller ved behandling som krever lufting. OBS! merking av dører ved behandling – forebyggende HMS-tiltak		
Inntak av fisk	Må avtales med ILAB på forhånd. Krav (konsesjon) og biosikkerhet.		
Besøk og omvisning	Må avtales på forhånd med ILAB.	Personer som ikke har signert brukerveiledning får en presentasjon av ILAB, legges inn i besøksprotokoll og alle benytter engangsutstyr ved omvisning.	
Alarmer	Det er IKKE tillat for brukerne å slå av nivåalarmer uten samtykke fra driftsansvarlig for sone eller avdelingsleder.		
SP/Ukeplaner/Endringsmeldinger/kommunikasjon	All kommunikasjon som berører endringer i forsøk og forsøksoppsett skal formidles til forsøkskoordinator og aktuell driftsansvarlig for sone. På kopi: avdelingsleder, KHMS, annet involvert personell (noen velger å sende til: alle@ilab.no)		
Mat og drikke	Ikke tillatt for brukere i ILAB sine fasiliteter. Det benyttes kjemikalier og dette er et forebyggende HMS-tiltak.		
SLUSER - smittehygiene	Skoskift – Det skal skiftes skotøy ved inn-/utpassering av alle våtlaboratoriene. Eventuelt kan blå overtrekkposer brukes. Overgangen	Spesielt for sykdomslab <ul style="list-style-type: none"> Første skifte skjer i slusen (rom 132 B1). Medbrakte jakker / laboratoriefrakker – må henges på knagger i denne slusen. Inngang til hver enkelt celle eller patlab – <ul style="list-style-type: none"> I sykdomscellene er det en sluse som er markert med en rød stripe. 	

Bruerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 10.04.2021 (Theresa Tveiten)

Dato endret 10.04.2021 (Jan Ove Wedaa)

	til våtlaboratoriene er markert med rød linje på gulv.	<ul style="list-style-type: none"> • Skal man inn på cellen (over rød stripe) utføres det på nytt skoskift og man kan ta på seg frakk som henger på hver celle. • Det samme gjelder også om man skal inn på Patologilaboratoriet
Smittehygiene	Bruk arbeidsklær og hansker ved håndtering av vann og fisk. Frakker/kjeledresser tilgjengelig på forespørsel eller kunde kan ha eget utstyr tilgjengelig i fasiliteten.	
HMS - kjemikalier (vaskemidler, desinfeksjonsmidler og medikamenter)	Sjekk hygieneplan i alle lokaler for bruk av kjemikalier og verneutstyr. Tilgjengelig perm med sikkerhetsdatablad og verneblad for kjemikalier. Det er vernebriller og hansker tilgjengelig i alle laber.	
Brannvern og HMS	<ul style="list-style-type: none"> • Oppslag i hallen – branninstruks, møteplass og nødnummer. Legg merke til hvor nærmeste nødutgang er for deg. • ILAB har hjertestarter i 2 etg – administrasjon. • Førstehjelpskoffert tilgjengelig i fiskeanalysen. • Alle rom har øyeskyl og plaster. 	
Spredningsrisiko eller mistanke om sykdom	<ol style="list-style-type: none"> 1. Smitte – spredning av smitte og GMO/GMM må forhindres. Ser du noe som utgjør spredningsrisiko kontakt umiddelbart driftsansvarlig for sone eller avdelingsleder. 2. Sykdomsutbrudd – ved mistanke om sykdomsutbrudd ved våtlaboratoriene skal forsøkskoordinator/ driftsansvarlig for sone eller avdelingsleder varsles omgående. 3. Behandling av syke dyr – eventuell behandling av forsøksdyr skal godkjennes av forsøkskoordinator/veterinær/fiskehelsebiolog. 	
OPPSTART OG GJENNOMFØRING AV FORSØK		
Tillatelser og søknader	MATTILSYNET/FOTS <ul style="list-style-type: none"> • Dersom forsøket er av en slik art at det foreligger er risiko for å påføre fisk smerte/ubehag utover det en kan forvente under normal drift i et oppdrettsanlegg må kunde/bruker søke Mattilsynet i FOTS om tillatelse til å gjennomføre forsøket. 	GMO/GMM <ul style="list-style-type: none"> • Melding om bruk av DNA-vaksine og svar fra Helsedirektoratet (HD) sendes som kopi til forsøkskoordinator og KHMS. • Søknad om innesluttet bruk og svar fra HD sendes som kopi til forsøkskoordinator og KHMS. • Meld fra i forkant til ILAB: markør i ukeplan i tillegg til i SP. ILAB må sikre at tiltak iverksettes - Kar skal merkes (biohazard) i henhold til krav. • Det må foreligge godkjenning fra HD, når fisk kan DNA-vaksineres i frisk sone og dette må spesifiseres i SP og i ukeplan (merke kar med GMO). Om det ikke er godkjent, gjelder regler for innesluttet bruk (ILAB 11/4030)

Bruerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 10.04.2021 (Theresa Tveiten)

Dato endret 10.04.2021 (Jan Ove Wedaa)

	<ul style="list-style-type: none"> ILAB starter INGEN forsøk som ikke er godkjent. Dersom en har spørsmål ang. søknad til Mattilsynet kan PMSK (person med særskilt kontrollansvar) ved ILAB kontaktes. 	<p>ILAB 11/4030: Godkjenning for innesluttet bruk av genmodifiserte organsimer i kombinasjon med dyr (sykdomslab).</p> <p>ILAB 18/11000 - 2: Godkjenning for immunisering av fisk i ferskvannsfase med plasmidbasert DNA-vaksine (i akvahall før smitte i sykdomslab og bruken av hver enkelt vaksine må være godkjent av HD før oppstart.)</p>
Klarering	Alle forsøk skal klareres med forsøkskoordinator eller avdelingsleder minimum 1 uke før oppstart.	
Før oppstart av forsøk	<p>Bruker fyller ut standardprotokoll (SP) som ligger tilgjengelig på ILAB sin hjemmeside og signerer denne. Informasjon gitt på protokollen vil være retningsgivende for røkter/ driftsansvarlig for sone.</p> <p>Det er ikke tillatt å starte opp forsøk uten at SP er levert og klarering gitt.</p> <p>Ved håndtering eller akklimering av fisk i forkant av en oppstart kan en skriftlig instruks/melding benyttes for å gi retningslinjer som røkter skal forholde seg til.</p>	
Mottak av fisk	<p>Retningslinjer ved inntak –</p> <ol style="list-style-type: none"> Det skal fortrinnsvis være en til stede fra ILAB som tar imot fisken og anviser den til rett hall og kar. Inntak utenom vanlig arbeidstid skal klareres med avdelingsleder eller forsøkskoordinator i god tid for en sikker tilrettelegging. <p>Bruk av utstyr –</p> <ol style="list-style-type: none"> ILAB har eget utstyr for hver akvahall/celle. ILAB utstyr skal ikke bringes mellom våtlaboratoriene pga. biosikkerhet. Unntaket er transportbøtter/kar. Utstyr som benyttes i forbindelse med transport/ henting av fisk skal alltid desinfiseres før og etter transporten. Tar kunden med seg noe eget utstyr, skal dette desinfiseres før det tas inn og ut av fasiliteten. 	
Karskjema	<p>Kunde eller soneansvarlig/røkter skal fylle ut karskjema når fisk er satt inn i kar.</p> <p>Dette gjelder enten det er oppstart eller forberedelse til oppstart.</p> <p>Kontakt driftsansvarlig for sone hvis uklart.</p> <p>Karskjema brukes til å informere om art, antall, uttak av fisk og navn på forsøksansvarlig.</p> <p>Husk å registrere i karskjema ved uttak/påfyll av fisk.</p>	
Rekkefølge ved håndtering av fisk	Fiskekar i ren sone skal håndteres før kar i smittesone. Forbyggende tiltak for å unngå smittespredning.	
Bruk av utstyr, desinfeksjons- og avfallsrutiner.	<p>Bruk av utstyr og orden –</p> <ul style="list-style-type: none"> Alt utstyr som benyttes skal brukes med omtanke og plasseres tilbake på rett plass etter bruk. Om nødvendig skal gulvet spyles. 	

Bruerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 10.04.2021 (Theresa Tveiten)

Dato endret 10.04.2021 (Jan Ove Wedaa)

<p>Sjekk hygieneplan i alle lokaler for bruk av kjemikalier og verneutstyr.</p> <p>Det er vernebriller og hansker tilgjengelig i alle laber. Frakker/kjeledresser tilgjengelig på forespørsel eller kunde kan ha utstyr selv.</p> <p>I SL og patlab – eget utstyr (ILAB ansvarlig)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Forlat våtlaboratoriet i den stand du selv ønsker å komme til. <p>Desinfeksjon –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desinfeksjonsmiddel har god effekt på utstyr som brukes i akvakulturdriftssammenheng og har som formål å drepe bakterier, virus og parasitter. • Håver skal etter bruk, skylles godt av i ferskvann og så dyppes i desinfeksjonsbøtte (som står på gulvet) før de henges direkte opp til tork. Skyll av etter bruk for å fjerne smuss og sjøvann som forringer desinfeksjonsløsning • Husk å skylle håven i rent vann FØR bruk da det er rester av desinfeksjonsmiddelet på håvene som henger oppe til tørking. Se oppslag i hallene for bruk av desinfeksjonsmiddel. • Eksponering for desinfeksjonsvæske på metall/duk i et lengre tidsrom vil ødelegge håvene, og derfor skal disse ALDRI bli liggende i løsningen. • Stamper, bøtter o.l. settes på anvist sted etter bruk. ILAB har ansvar for vask og desinfisering av disse etter bruk. <ul style="list-style-type: none"> • ILAB har ansvar for utskiftning av desinfeksjonsløsning. <p>Generell avfallshåndtering –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skarpe gjenstander skal puttes i de gule boksene merket for dette formål. • Helseskadelig materiale skal destrueres i hht gjeldende regelverk (gule bokser). • Fast søppel (ikke biologisk) skal legges i søppeldunken. • Flytende avfall som kjemikalier og vaksinerester skal ikke tømmes i avløpssystemet. Slikt avfall må håndteres i henhold til regelverk. • Fiskeavfall/fôr/ekskremitter skal pakkes i plastpose og fryses i lag med bioavfall. Ta kontakt med driftsansvarlig for sone ved behov for håndtering av biologisk materiale.
<p>Unngå å utløse alarmer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nivåalarmer i fiskekar kan slås av og på. Driftsansvarlig for sone kan gi opplæring i hvordan man håndterer fisk og kar uten å utløse alarmer. Den som slår av en nivåalarm er ansvarlig for at den aktiveres igjen. • Om alarmer utløses av kunden utenom arbeidstid vil utrykking pga. dette bli fakturert kunden. • Ved håndtering av ventiler som regulerer vannflow til karene, kan alarm i nivåkar utløses.
<p>Å ta ut fisk igjen fra ILAB</p>	<p>Fisk som er tatt inn på ILAB kan fraktes ut fra fasilitetene igjen dersom dette avtales med avdelingsleder / forsøkskoordinator.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er krav til dokumentering på alle dyr som kommer inn og alle dyr som tas ut. • Fisk som tas ut fra frisk sone for prøvetaking og avliving noteres i karskjema og røkterskjema. • Fisk som tas ut fra sykdomsceller/GMO-/GMM-lab og over til patlab for prøvetaking og avliving registreres inn i karskjema og røkterskjema. Dersom fisk bringes med til egen lab så må uttaksliste fylles ut og legges i postkasse plassert i sluse i sykdomslaben. Da skal fisken avlives etter endt prøvetaking/undersøkelse og destrueres i henhold til regler for smitteavfall. Husk å bruke lukkede beholdere ved flytting/transport. • Fisk som skal tas ut fra ILAB for videre hold/forsøk ved en annen fasilitet/konsesjon må avtale dette med ILAB (søknad).
<p>Kontakter ILAB</p>	<p>Se hjemmeside ILAB (uib.no)</p>

Bruerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 10.04.2021 (Theresa Tveiten)

Dato endret 10.04.2021 (Jan Ove Wedaa)

Spesielt for sykdomslaboratoriet (SL) og haller omlagt til sykdomsavløp, GMO/GMM-haller:	
Håver	<ul style="list-style-type: none"> • Er plassert ut en håv for hvert kar og skal kun benyttes i det karet den henger på. • Skyll håven før og etter bruk, dypp i løsningsmiddel og heng tilbake på kar. • Hver sykdomscelle har egen beholder for løsningsmiddel.
Medbragt utstyr	<ul style="list-style-type: none"> • Helst unngå, men skal desinfiseres før det tas inn og ut av ILABs lokaler. • Bring ikke med mer utstyr enn du trenger.
Felles utstyr	<ul style="list-style-type: none"> • Skap/skuffer i forrommet i sykdomslaboratoriet er merket med fellesutstyr og kan benyttes av alle brukere. • Tilgjengelig lager av frakker, tørkepapir, hansker, gule bokser m.m. i gangarealene.
Opptreden ved arbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Sett ikke bøtter med smittefarlig materiale ned på gulvet utenfor celler, smittehaller eller GMO/GMM lab uten at de er desinfisert. • Om fisk skal inn på patologilaboratoriet eller flyttes mellom celler i levende tilstand må fisken være godt bedøvet eller fraktet i lukket beholder for å unngå søl på gulvet. Det er forbudt å frakte fisk i håv fra et rom til et annet.
Det er fare for spredning av smittestoff fra lab også etter at forsøk er avsluttet. Det er derfor viktig å ta hensyn til:	<ul style="list-style-type: none"> • Kunden rydder eget utstyr etter seg når forsøk er avsluttet. • I SL/GMO/GMM lab er det ILAB som har ansvaret for at vask/desinfeksjon blir utført før neste forsøk starter eller neste kunde tar over laboratoriet. I SL kan kunden sette fra seg brukt utstyr ved vaskelokasjonen (i forrommet). • På patologilaboratoriet skal brukeren rydde og desinfisere etter seg selv- signaturliste. • ILAB fakturerer for brukt tid til opprydding
Avfallshåndtering/håndtering av infisert materiale som vann, fôr, fisk eller søppel:	<ul style="list-style-type: none"> • Bruk laboratoriefakk (plassert i hylle i forrommet eller over fryseboks i enden av gangen), eller kjeledress ved håndtering av infisert materiale. • Påkrevd med vask eller desinfisering av hender når en forlater en celle eller hall etter å ha vært i kontakt med vann, fisk eller smittemateriell/GMO/GMM. • Skittent tøy legges i skittentøyskurven i slusen (litt vått tøy kan tørkes på knagg i cellen). • Alt avfall (engangsutstyr etc. og død fisk) skal behandles som smitteavfall / miljøfarlig avfall, holdes adskilt fra annet avfall og pakkes spesielt. • Bruker må varsle driftspersonell ved ILAB når avfall/fisk skal pakkes for destruksjon, de hjelper deg med dette. (Gule bokser) • Kostnader med destruksjon av forsøksmaterie, herunder forsøksdyr, blir fakturert bruker/oppleggsgiver. • All fisk som holdes i SL og GMO/GMM laboratoriene, uansett type forsøk, skal avlives umiddelbart etter avsluttet forsøk og behandles som smitteavfall / miljøfarlig avfall. • Fisk skal IKKE tas ut av sonen uten å registrere dette på uttakslisten i sykdomslaboratoriet/GMO/GMM laboratoriet. Dette gjelder om en skal ta med fisk eller fiskeprøver til egen lab ved Marineholmen. • Ved tilbakeføring/overføring av dyr til andre fasiliteter/konsesjoner for videre hold – må dette avklares med avdelingsleder eller forsøkskoordinator (søknad).

Brukerenes samtykke

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Registreringsskjema

Sist godkjent dato 10.04.2021 (Theresa Tveiten)

Dato endret 10.04.2021 (Jan Ove Wedaa)

BRUKERENS SAMTYKKE

Bruker har lest og forstått brukerveiledningen ID22091.

Bruker er innforstått med at tilgang/tilgangsnøkkel som gis til fasiliteten er kun til eget bruk og at utlån til personer som ikke er klarert ikke er tillatt.

Brudd på retningslinjer i brukerveiledningen kan føre til advarsel fra ILABs driftspersonell, samt utestenging fra laboratoriet ved gjentatte overtredelser.

Bruker er innforstått med betegnelsen standardrøkting som ILAB utfører:

1. Daglig måling og registrering av O₂ verdier, salinitet og temperatur i avløpsvann fra hvert fiskekar.
2. Grenseverdier er beskrevet av kunde i standardprotokoll (SP), det samme med valg av lysregime.
3. Daglig observasjon av fisk, døde fisk og svimere tas ut (fakturerer medgått tid i SL), registreres og lagres som avtalt med kunde.
4. Unormal atferd meldes umiddelbart ifra til forsøksansvarlig, og registreres i kommentarfeltet i røkterjournal
5. Sørger for at all fisk får tilstrekkelig fôrmengde og fôrstørrelse (unntak forberedelse til vaksinerings o.l.)

Bruker trenger tilgang til følgende rom/hall:

.....

Bergen den _____ / _____ 20_____

Brukers navn #BLOKKBOKSTAVER#

Signatur bruker

Firma

Kortnr.

Tlf

Når det er nødvendig
(spesielt for studenter)

Forsøksansvarlig #BLOKKBOKSTAVER#

Underskrift forsøksansvarlig for bruker